

17 Νοεμβρίου 2010

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Προτάσεις του ΣΕΒ σε σχέση με την οικονομική κατάσταση και την ανάγκη να επανέλθει η χώρα σε αναπτυξιακή τροχιά

A. Η κατάσταση της οικονομίας σήμερα

1. Η χωρίς ευρωπαϊκό προηγούμενο εμπροσθοβαρής δημοσιονομική προσαρμογή της Ελλάδος συνεπάγεται τη μείωση του ελλείμματος κατά €30 δισ. (13% του ΑΕΠ) σε μία πενταετία. Τα €15 δισ. θα πρέπει να εξοικονομηθούν στη διετία 2010/2011 κατά 60% από την αύξηση εσόδων και κατά το υπόλοιπο από μείωση δαπανών.
2. Σε μία μη ανταγωνιστική οικονομία που συρρικνώνεται, η στρατηγική αυτή ενέχει σοβαρούς κινδύνους: τα έσοδα μπορεί να μην συγκεντρωθούν και η οικονομία να περάσει σε παρατεταμένη ύφεση. Για τους λόγους αυτούς το Μνημόνιο εμπεριέχει «αντίμετρα» με αναφορά σε τρεις αλληλεξαρτούμενους άξονες: την υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που καθυστερούν εδώ και χρόνια, τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικού προς την επιχειρηματικότητα και τη στροφή προς ένα μοντέλο ανάπτυξης που στηρίζεται στις επενδύσεις και στις εξαγωγές.
3. Οι εξελίξεις στο α' δεκάμηνο του 2010 επιβεβαιώνουν ότι οι ανωτέρω κίνδυνοι είναι πραγματικοί:
 - I. Παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί είναι σχεδόν σίγουρο ότι οι δημοσιονομικοί στόχοι για το 2010 και το 2011 δεν θα επιτευχθούν.
 - II. Ο ρυθμός ανάπτυξης για το 2011 (και πιθανώς για τα επόμενα χρόνια επίσης) θα είναι χαμηλότερος των εκτιμήσεων –σύμφωνα με ορισμένους πρόσφατους υπολογισμούς κατά μία ποσοστιαία μονάδα.
 - III. Η κοινωνία, και ιδιαίτερα οι οικονομικά ασθενέστεροι, δεν αντέχει ούτε άλλες περικοπές μισθών και συντάξεων ούτε άλλους φόρους.
4. Το πρόβλημα αυτό χειροτερεύει από δύο γεγονότα:
 - I. Το έλλειμμα και το χρέος για το έτος βάσης του προγράμματος (2009) είναι μεγαλύτερα από τις εκτιμήσεις που έχουν ενσωματωθεί στο Μνημόνιο.
 - II. Παρά τις σημαντικές αλλαγές που έχουν αποφασισθεί, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προχωρούν νωχελικά, δεν είναι πάντα τόσο αποτελεσματικές όσο οφείλουν να είναι και επικρατεί μία τάση να

αποδυναμώνονται μετά την ψήφισή τους μέσω υπουργικών αποφάσεων και πρόσθετων νόμων.

5. Με βάση τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Μνημόνιο, η χώρα είναι υποχρεωμένη να λάβει πρόσθετα μέτρα προκειμένου να πετύχει τους δημοσιονομικούς στόχους της. Λύση δεν είναι πλέον η αύξηση των φόρων ή η περαιτέρω περικοπή εισοδημάτων. Μία αύξηση φόρων θα φέρει ελάχιστα (ίσως και καθόλου) νέα έσοδα, ενώ μια νέα περικοπή σε μισθούς και συντάξεις ενέχει τον κίνδυνο να σπρώξει την οικονομία βαθύτερα στην ύφεση και να προκαλέσει κοινωνική αναταραχή.
6. Εναλλακτικά –όπως ήδη γίνεται– η κυβέρνηση μπορεί να προβαίνει σε διαδοχικές μειώσεις του ΠΔΕ. Και αυτή η τακτική, όμως, έχει αρνητικές συνέπειες στις επενδύσεις και την ανάπτυξη.
7. Αυτή η αρνητική για την οικονομία προοπτική χειροτερεύει ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι ο ιδιωτικός τομέας (που είναι το θύμα της χρεοκοπίας του Δημοσίου και του υπερτροφικού Κράτους) αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα μείωσης της ζήτησης και έλλειψης ρευστότητας –για το οποίο δεν φέρει ευθύνη.
8. Στη βάση αυτή η ελληνική κυβέρνηση και οι δανειστές της υπήρξαν υπερβολικά αισιόδοξοι ως προς:
 - I. Τη φοροδοτική δυνατότητα της οικονομίας (ελαστικότητα ζήτησης και εισοδηματική ελαστικότητα φόρων) σε συνδυασμό με την ικανότητα του φορολογικού μηχανισμού να περιορίσει άμεσα τη φοροδιαφυγή.
 - II. Την ικανότητα της χώρας να περάσει από ένα μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται στα δάνεια, στις επιδοτήσεις, στη δημόσια δαπάνη και στην κατανάλωση σε ένα άλλο που ευνοεί την ανάπτυξη μέσα από επενδύσεις και εξαγωγές.
9. Η αναπτυξιακή προοπτική παραμένει αδύναμη, σε μεγάλο βαθμό επειδή δεν υπάρχει μία ξεκάθαρη και αποτελεσματική πολιτική που να δημιουργεί ένα περιβάλλον φιλικό στην επιχειρηματικότητα, που να ενθαρρύνει τη δημιουργία θέσεων εργασίας και να αντιμετωπίζει το πρόβλημα της ρευστότητας του ιδιωτικού τομέα.
10. Στην πράξη, από τη μία μεριά η πρακτική της «υπερ-φορολόγησης» αυτών που ήδη πληρώνουν φόρους έχει οδηγήσει τον πληθωρισμό χωρίς τους φόρους σχεδόν σε αποπληθωρισμό, τη στιγμή που ο πληθωρισμός με φόρους παρουσιάζει έντονα ανοδική πορεία. Από την άλλη μεριά, οι καθυστερήσεις στην υλοποίηση των διαρθρωτικών αλλαγών υπονομεύουν τη δυνατότητα της χώρας να αναπτυχθεί και να μειώσει το χρέος της. Αυτές οι δύο εξελίξεις δημιουργούν μία μορφή «τανάλιας» που υπονομεύει τη μακροπρόθεσμη αναπτυξιακή προοπτική της χώρας.

B. Η μέσο-μακροπρόθεσμη προοπτική

1. Ακόμη κι αν υλοποιηθούν, χωρίς αποκλίσεις, όλοι οι στόχοι του Μνημονίου, η χώρα και πάλι θα έχει μία σχέση χρέους προς ΑΕΠ που δύσκολα θα εξυπηρετείται ή θα μειώνεται, μέσα σ' ένα μη ανταγωνιστικό περιβάλλον με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.
2. Λόγω της διαρθρωτικής μορφής των μεταρρυθμίσεων, η θετική επίπτωσή τους εμφανίζεται με καθυστέρηση περίπου τριών ετών –δηλαδή από το 2013 και μετά.

Γ. Συμπεράσματα

1. Είναι απόλυτα απαραίτητο να επιταχυνθούν και να εντατικοποιηθούν όλα τα μέτρα που προωθούν την ανάπτυξη, άμεσα και έμμεσα, τώρα και στο μέλλον. Επιπλέον, αν δεν αλλάξει η αρνητική ψυχολογία που επικρατεί στην αγορά και αν δεν τεθεί ο ιδιωτικός τομέας στην εμπροσθοφυλακή της αναπτυξιακής προσπάθειας –καθώς ο δημόσιος τομέας αναπόφευκτα θα συρρικνώνεται– η οικονομία δεν θα μπορέσει να αναπτυχθεί.
2. Πρέπει να σηματοδοτηθεί μια συγκροτημένη και ορατή μετάβαση από μια οικονομία κρατικής καθοδήγησης και κυριαρχίας σε ένα περιβάλλον πραγματικά ανοικτής αγοράς, που αναδεικνύει την ιδιωτική πρωτοβουλία και ευνοεί τις επενδύσεις για τη δημιουργία ανάπτυξης και θέσεων εργασίας.
3. Προκύπτει, λοιπόν, η ανάγκη να προσδιοριστεί μία νέα ισορροπία στις πολιτικές που προδιαγράφει το Μνημόνιο –χωρίς να αλλάξουν οι στόχοι και η διάρκειά του. Η δυνατότητα μίας τέτοιας αλλαγής προβλέπεται εξάλλου από το ίδιο το Μνημόνιο.

Δ. Η μορφή της παρέμβασης

Απαιτείται μία εσωτερική αναδιάρθρωση του Μνημονίου ώστε να γίνει εργαλείο για την Ανάπτυξη, έχοντας στο κέντρο των αλλαγών τη μείωση του όγκου και του παρεμβατισμού του Κράτους και τη δημιουργία συνθηκών που να ευνοούν την επιχειρηματικότητα και να της επιτρέπουν να ανθίσει. Στη βάση αυτή απαιτούνται μέτρα με αναφορά στους εξής άξονες:

1. Επιτάχυνση των διαρθρωτικών αλλαγών που αφορούν το άνοιγμα όλων των αγορών και επαγγελμάτων, την απάλειψη των ελλειμμάτων όλων των δημόσιων επιχειρήσεων και τη δραστική μείωση της σπάταλης νοσοκομειακής και φαρμακευτικής δαπάνης.
2. Τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού που θα σιγουρέψει ότι οι μεταρρυθμίσεις σχεδιάζονται, ολοκληρώνονται και εφαρμόζονται σύμφωνα με τις προδιαγραφές και το αυστηρό χρονοδιάγραμμα που έχει τεθεί και πάντως μέσα στην επόμενη διετία.
3. Την εντατικοποίηση της προσπάθειας να περιοριστεί η δημόσια σπατάλη υιοθετώντας ένα αυστηρό χρονοδιάγραμμα και εξειδικευμένους ποσοτικούς στόχους.

4. Τη λήψη μίας σειράς Μέτρων – Σοκ ώστε να καταπολεμηθεί η ύφεση και να προωθηθεί η στροφή στις επενδύσεις και στην ανάπτυξη. Απαιτείται, δηλαδή, μία επανεκκίνηση της οικονομίας με μέτρα όπως:
- a. Η αποκατάσταση της ρευστότητας στον ιδιωτικό τομέα με:
 - i. Την απορρόφηση του πακέτου των €25 δισ. από τις τράπεζες.
 - ii. Την εξασφάλιση πόρων για την επιστροφή ΦΠΑ και εξόφληση χρεών και εκκρεμούντων τιμολογίων προς τον ιδιωτικό τομέα.
 - iii. Τη διαπραγμάτευση με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ευνοϊκών κριτηρίων για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων (ιδιωτικού και δημόσιου τομέα).
 - iv. Τον σχεδιασμό ενός χρηματοδοτικού προγράμματος για μεγάλα έργα που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη, αλλά κινδυνεύουν να ξεμείνουν από κεφάλαια.
 - v. Τον προσδιορισμό ενός ελάχιστου ύψους για τον ΠΔΕ και την ποιοτική εξέτασή του και αναβάθμισή του.
 - b. Η λήψη μέτρων έκτακτης ανάγκης, όπως:
 - i. Η μείωση της φορολογίας στα μερίσματα.
 - ii. Η επιτάχυνση των αποσβέσεων για νέες επενδύσεις.
 - iii. Η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για την ίδρυση και φορολογία εταιρειών συμμετοχών.
 - iv. Η σημαντική επιτάχυνση όλων των ιδιωτικοποιήσεων με την εξασφάλιση ότι τα έσοδα θα χρησιμοποιηθούν για τη μείωση του χρέους.
 - v. Η χρήση ιδιωτικών εταιρειών για την παροχή υπηρεσιών του δημοσίου (outsourcing).
 - vi. Η οριστικοποίηση των προδιαγραφών και την προκήρυξη διεθνών διαγωνισμών για 3-5 μεγάλα έργα που για καιρό τώρα βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού.
 - c. Η εκπόνηση σχεδίου ανάπτυξης με αναφορά στα υπάρχοντα καθώς και στα δυναμικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας.
 - d. Η δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού εποπτείας και συντονισμού του αναπτυξιακού αυτού σχεδίου με καθοριστική συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

5. Την αναθεώρηση της μάχης κατά της φοροδιαφυγής, σε μεσοπρόθεσμη βάση και με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, που θα ενισχύουν τους υπάρχοντες μηχανισμούς σε συνδυασμό με την ίδρυση σώματος δικαστικών λειτουργιών εξειδικευμένων στα οικονομικά θέματα.
6. Τον σχεδιασμό και γνωστοποίηση όλων των μη προσδιορισμένων μέτρων που προβλέπει το Μνημόνιο, τα οποία ανέρχονται στο 1/3 της συνολικής προσαρμογής των €30 δισ., ώστε να υπάρξει ένα σταθερό και προβλέψιμο επιχειρηματικό και κοινωνικό περιβάλλον.